

ЗМІСТ

ДВІ ВЕЖІ	7
КНИГА ТРЕТЯ	9
I Загибель Боромира	10
II Вершники Рогану	23
III Урук-гаї	63
IV Деревобородий	90
V Білий вершник	134
VI Король зі Золотих хоромів	165
VII Гельмів Яр	199
VIII Дорога на Ісенґард	227
IX Тріски і друзки	255
X Саруманів голос	281
XI Палантир	301
КНИГА ЧЕТВЕРТА	323
I Приборкання Смеаґола	324
II Перехід через болота	355
III Чорну браму зачинено	383
IV Про трави і про тушкованого кролика	403
V Вікно на захід	428
VI Таємниче озеро	462
VII Мандри до роздоріжжя	481
VIII Сходи до Кіріт-Унґолу	497
IX Лігво павучихи	520
X Рішення пана Семвайза	538
МАПИ	563

РОЗДІЛ 1

ЗАГИБЕЛЬ БОРОМИРА

Арагорн квапливо піднімався на пагорб. Раз у раз припадав до землі. У гобітів легка хода, відбитки їхніх ніг нелегко відчитати навіть блукачеві, проте неподалік од вершини стежку перебігав ручай, і в мокрій землі він побачив те, що шукав.

— Я таки правильно зрозумів знаки, — сказав Арагорн сам до себе. — Фродо побіг на вершину пагорба. Цікаво, що він там побачив? Адже згодом він повернувся тією самою дорогою і знову спустився вниз.

Арагорн вагався. Він теж хотів піднятися на високий престол, сподіваючись углядіти там те, що допомогло би йому виплутатися зі скрутного становища, проте час збігав. Ураз чоловік метнувся вперед і помчав угору східцями до вершини, оминаючи великі валуни. Сівши на високий престол, він роззирнувся довкола. Та сонце, здавалося, потемніло, цілий світ був уже тьмяним і чужим. Арагорн обвів поглядом увесь простір од Півночі й до Півночі, але не побачив нічого, крім далеких пагорбів, і лише у високості знову помітив велетенського птаха, схожого на орла, що широкими колами поволі спускався з-під хмар до землі.

Доки Арагорн отак роззирався, його чутливі вуха вловили дивні звуки в лісистих пониззях зі західного боку Ріки. Він завмер. Звідти долинали крики, й Арагорн із жахом вирізнив серед них огидні орківські гоглоси. Тоді зненацька гортанно засурмив великий ріг, і

його клич потужно вдарився об пагорби й відбився у видолинках, заглушивши своїм могутнім голосом ревище водоспаду.

— Ріг Боромира! — скрикнув Арагорн. — Він у скруті!

Зіскочивши східцями вниз, він помчав стежкою. «Прикро! Сьогодні мене переслідує невдача й усе, що я роблю, сходить нанівець. Де ж Сем?»

Він біг, крики дедалі гучнішали, натомість ріг сурмив із кожним разом більш глухо та розпачливо. Аж ось орки заволали люто і пронизливо, а поклики рогу стихли. Арагорн умлівіч здолав останній схил, але, поки він діставався до підніжжя пагорба, всі звуки поволі згасали: тоді чоловік звернув ліворуч і побіг у їхньому напрямку, та вони губились у далині, стаючи майже нечутними. Вихопивши свого сяйливого меча та гукаючи: *Елендил! Елендил!* — Арагорн мчав поміж дерев.

Приблизно за півтори версти від Парт-Галену на маленькій галявині, неподалік од озера, він знайшов Боромира. Той сидів, притулившись спиною до великого дерева, ніби спочивав. Однак Арагорн побачив, що в гондорця вп'ялося багато чорноперих стріл: у руці воїн і досі тримав меч, однак лезо його зламалося біля руків'я, а розрубаний навпіл ріг лежав поруч. Але й чимало орків лягло трупом довкола та біля ніг Боромира.

Арагорн став навколішки. Боромир розплющив очі, марно силкуючись щось сказати. Нарешті слова кволо злетіли з його вуст.

— Я спробував забрати Перстень у Фродо, — промовив він. — Мені шкода, я поплатився за це, — Боромир окинув поглядом загиблих ворогів: там їх лежало

щонайменше двадцять. — Їх немає... півмірків... орки забрали їх. Думаю, вони ще живі. Орки зв'язали їх.

Він замовк, повіки його стомлено заплющилися. Але за мить озвався знову.

— Прощай, Арагорне! Іди до Мінас-Тіріта й урятуй мій народ! Я програв.

— Ні! — сказав Арагорн, беручи його за руку й цілує в чоло. — Ти переміг. Мало хто здобував таку перемогу. Спочивай! Мінас-Тіріт не впаде!

Боромир лиш усміхнувся у відповідь.

— У який бік вони пішли? Фродо був із ними? — запитав Арагорн.

Але Боромир уже не подавав голосу.

— О горе! — вигукнув Арагорн. — Так знайшов свою смерть спадкоємець Денетора, Володар Вартової Вежі! Гіркий це кінець. Загін розбито вщент. Це я зазнав поразки. Гандальф даремно довіряв мені. Що маю тепер робити? Боромир заповів мені похід до Мінас-Тіріта, і серце моє прагне цього. Та де ж Перстень і Носій? Як мені знайти їх і врятувати Виправу від невдачі?

Він іще трохи постояв навколішки, зігнувшись од ридань і стискаючи Боромирову руку. Так його застали Леголас і Гімлі. Вони спустилися зі західних схилів пагорба, тихцем, скрадаючись між дерев, наче під час полювання. Гімлі тримав у руці сокиру, а Леголас — довгого ножа: він витратив усі свої стріли. Вибравшись на галявину, вони на мить заціпеніли, вражені, а потому стали, скорботно похиливши голови, бо зрозуміли, що тут відбулося.

— Шкода! — сказав Леголас, підходячи до Арагорна.

— Ми вистежили й убили в лісах чимало орків, однак більше користі з нас було би тут. Ми рушили сюди,

щойно почули ріг, але, здається, спізналися. Я боявся, що тебе смертельно поранили.

— Боромир помер, — відказав Арагорн. — А я не зазнав і подряпини, бо мене не було тут із ним. Він поліг, захищаючи гобітів, поки я був аж ген далеко на пагорбі.

— Гобітів! — скрикнув Гімлі. — І де ж вони? Де Фродо?

— Не знаю, — стомлено відповів Арагорн. — Перед смертю Боромир розповів мені, що орки зв'язали гобітів, але, на його думку, не вбили. Я спрямував його гадки навздогін за Мері та Піпіном, однак не здогадався запитати, чи Фродо і Сем були з ним, доки стало запізно. Усе, що я сьогодні робив, вийшло на лихе. Що маємо чинити зараз?

— Спершу ми повинні подбати про загиблого, — сказав Леголас. — Не гоже нам залишати його, немов падаль, серед цих бридких орків.

— Проте нам слід поквапитись, — докинув Гімлі. — Він не хотів би, щоби ми затримувалися. Мусимо наздоганяти орків, якщо є надія, що хтось із нашого Загону таки став їхнім живим бранцем.

— Але ж ми не знаємо, чи з ними Персненосець, чи ні, — зауважив Арагорн. — Якщо ні — то ми його покидаємо? Хіба ми не повинні спершу знайти Фродо? Жахливий вибір постав перед нами!

— Тоді спершу зробимо те, що належить, — сказав Леголас. — Ми не маємо ні часу, ні знарядь, аби поховати нашого товариша як годиться чи насипати над ним курган. Хіба піраміду з каміння.

— Ця праця буде довгою та важкою: каміння, яке би нам знадобилося, можна знайти лише біля води, — мовив Гімлі.

— Тоді покладімо Боромира разом із його зброєю та зі зброєю вбитих недругів у човен, — запропонував Арагорн. — Пустімо човен за течією до водоспаду Раурос і віддаймо героя Андуїнові. Ріка Гондору подбає принаймні про те, щоби жодна нечисть не безчестила його кісток.

Троє побратимів швидко обшукали тіла орків, складаючи на купу їхні мечі, розрубані шоломи та щити.

— Погляньте! — скрикнув Арагорн. — Ось нам і знаки!

Він витяг із купи грізної зброї два ножі з лезами у формі листків, покриті золотом і червінцем, а пошукавши ще, надібав чорні піхви, оздоблені маленькими червоними самоцвітами.

— Це не орківські знаряддя! — сказав. — Ці ножі належали гобітам. Орки, поза сумнівом, роззброїли нещасних, але побоялися залишити їхню зброю собі, бо знали, що ці леза — витвори Вестернесу — закляті на погибель Мордору. Ну, що ж, якщо наші друзі досі живі, то зброї в них немає. Без надії сподіваючись, я візьму ці ножі: можливо, колись поверну їм.

— А я, — озвався Леголас, — позбираю всі стріли, які зможу знайти, адже мій сагайдак порожній.

Обшукавши купу зброї та ґрунт довкола неї, він знайшов чимало цілих стріл, древка яких були довші, ніж у тих, що ними зазвичай користувались орки. Ельф пильно оглянув стріли.

Арагорн тим часом придивився до вбитих і сказав:

— Тут полягло чимало орків не з Мордору. Хтось із Півночі, а інші — з Імлистих Гір, якщо мої знання про орків і про їхній рід чогось вартують. Але є ще й

такі, котрих я ніколи не бачив. Їхнє спорядження геть не схоже на орківське!

Серед загиблих було четверо солдатів-гоблінів, кремезних, смаглявих, косооких, із товстими ногами та великими руками. Вони були озброєні короткими мечами зі широкими лезами, а не кривими ятаганами, як звичайні орки; а ще мали тисові луки, за формою та за довжиною схожі на людські. На їхніх щитах був дивний знак: маленька біла рука в центрі чорного поля, а на передній частині залізних шоломів білим металом було викарбувано руну С.

— Раніше я не бачив таких знаків, — сказав Арагорн. — Що вони означають?

— «С» — значить Саурон, — відповів Гімлі. — Це легко відгадати.

— Ні! — заперечив Леголас. — Саурон не послугуєтьс я ельфійськими рунами.

— І він не вживає свого справжнього імені, не дозволяючи ні писати, ні вимовляти його, — мовив Арагорн. — Та й білий — не його колір. Орки на службі у Барад-дūra використовують символ Червоного Ока.

Він постояв хвилину, задумавшись.

— «С» — означає Саруман, — сказав невдовзі. — Зло вже зовсім поблизу, в Ісенґарді, й Захід тепер небезпечний. Цього й боявся Ґандальф: зрадник Саруман якось дізнався про нашу мандрівку. Либонь, йому вже відомо і про Ґандальфову загибель. Наші морійські переслідувачі могли втекти од варті Лорієну або ж оминули ту землю і прийшли в Ісенґард іншими стежками. Орки пересуваються швидко. Проте Саруман має багато різних способів вивідувати новини. Пригадуєте його пташок?

— Втім, у нас обмаль часу, щоби гаяти його на загадки, — відказав Гімлі. — Забираймо звідси Боромира!